

Intervju med Karen Bennett

Henrik Rydén

HR *Hur blev du intresserad av filosofi?*

KB På gymnasiet var jag alltid intresserad av stora, abstrakta frågor som "Existerar Gud?". Sedan gick jag på ett litet *liberal arts-college*, och den första terminen där läste jag både en introduktionskurs i filosofi och en kurs i logik – och jag älskade dem båda omedelbart. Jag älskade att de här stora, svåra, abstrakta frågorna var uppe på bordet och att vi tilläts diskutera dem och att svaren inte bara serverades åt oss. Jag gillade också verkligen att filosofi involverar argument och att du inte bara hävdar vad du tror. När du läser filosofiska texter så läser du författare som berättar *varför* du ska tro en viss sak, snarare än att bara berätta *att* du ska tro det – och jag fastnade för det. Så filosofi blev mitt huvudämne ganska snabbt, och under min grundutbildning tog jag kurser i medvetandefilosofi, vetenskapsfilosofi, etik och ett antal olika filosofi-historiska kurser, eftersom det var det som erbjöds. Det college jag gick på var litet, så de hade inte hela spannet av ämnen. Jag tog aldrig någon kurs i metafysik som grundnivåstudent – jag tror inte det erbjöds. Vad jag däremot tog och verkligen gillade var kurser i kontinentalfilosofi. När det väl var dags för mitt sista år så var det det som jag var mest intresserad av: jag skrev min *Honours*-uppsats [ung. kandidatuppsats] om Sartre och Foucault, och jag var väldigt inne på Heidegger – men inget av det påverkar längre mitt arbete på något sätt.

HR *Hur såg resan därifrån till dina nuvarande intressen ut?*

KB Jag bestämde mig för att söka till forskarutbildningen. Det var inte i första hand för att jag var övertygad om att jag ville syssla med filosofi som karriär – om jag ska vara ärlig så var det definitivt en hel del "vad ska jag annars göra?" över det hela. Men jag sökte ändå till forskarutbildningen, och eftersom det här var innan internet fungerade som det gör idag, så famlade jag verkligen i blindo. Dock visste jag tillräckligt för att

veta att kontinentalfilosofi inte var den dominerande inriktningen i USA och att det inte skulle vara någon bra idé att söka mig till ett huvudsakligen kontinentalt program. Dessutom var det inte det enda som intresserade mig – kurserna jag tog i vetenskapsfilosofi och medvetandefilosofi var ganska rättfram analytiska filosofikurser. Så jag sökte till program som verkade vara bra analytiska program och som hade folk som bedrev medvetandefilosofi men som kanske dessutom hade en eller två personer som sysslade med kontinentalfilosofi. Överraskande nog blev jag antagen till flera ställen och i slutänden valde jag att studera på University of Michigan, vilket visade sig vara fantastiskt för mig. Mitt proseminarium – seminariet för förstaårsdoktorander – leddes av Stephen Yablo och Eric Lormand och handlade om medvetandets metafysik. Och det var det – efter det sysslade jag aldrig mer med kontinentalfilosofi. Jag skulle skämtsamt kunna säga att de slog det ur mig, men det var inte så det gick till. Det avgörande var helt enkelt det att jag exponerades för de här rika, spännande idéerna, och för filosofi på en nivå som jag egentligen inte hade befattat mig med dessförinnan.

Jag kom egentligen in på metafysik via medvetandefilosofi, för jag var intresserad av frågor som mental kausalitet – hur våra trosföreställningar och önskningar och förnimmelser orsakar att vi handlar – och hur man bäst formulerar fysikalismen. Det finns en position som var populär på den tiden som kallas "förekomstidentitet" [eng. "token identity"]. Företrädare för den uppfattningen tänker sig ofta att t. ex. egenskapen att känna smärta inte är identisk med någon specifik fysisk egenskap, i stil med att vara i något specifikt neurologiskt tillstånd, eftersom olika personer kan vara i smärttillstånd på lite olika fysiska sätt. Hos mig är tillståndet kanske att mina C-fibrer avfyras, hos dig är det att dina X-fibrer avfyras – det beror på hur kopplingarna löper och hur systemet som helhet är ordnat, och så vidare. Så istället säger man saker som att "specifika mentala processer är identiska med specifika fysiska processer". Det fick mig att börja tänka på frågor som "Vad *betyder* det här ens? Vad gör att en process räknas som mental? Vad gör att en process räknas som fysisk?" Och det var i grund och botten vad min avhandling kom att handla om. Jag kom på mig själv med att brottas med modala argument mot denna identitetstes, argument som uppvisar nära paralleller med ett välkänt argument om materiella objekt, som statyer och lerklumpar. Argumentet i fallet med statyer lyder ungefär så här: anta att jag tar en fuktig lerklump, formar den till en staty, men sedan bestämmer mig för att den är riktigt då-

lig och klämmer ihop den till en klump igen. Initialt verkar det lockande att säga att statyn är identisk med lerklumpen. Men så inser man att lerklumpen existerade innan statyn gjorde det och skulle existera även efter att statyn har slutat existera. De har alltså olika temporala egenskaper. Och även om man skapar dem och krossar dem vid exakt samma tidpunkt, så verkar det som om statyn inte *skulle* bestå efter att den har krossats, medan lerklumpen *skulle* det. Detta är påståenden om *modala* skillnader mellan dem – skillnader i vad som är möjligt för dem. Och jag insåg att argumenten i medvetandefilosofin var exakt likadana som argumentet om statyn och lerklumpen, och att man för att komma någonvart med dem måste fråga: "Vad är det vi gör när vi tillskriver modala egenskaper till saker? Hur fungerar det här? Åh herregud, jag måste förstå Lewis *counterpart*-teori ..." Och det var helt enkelt så jag kom in på metafysik. Jag *började* med att fundera på relationen mellan fysiska tillstånd och mentala tillstånd, men när jag arbetade mig igenom de här idéerna insåg jag att det fanns de här vidare metafysiska frågorna som stod på spel och att vad jag verkligen var intresserad av var kopplingarna mellan olika "nivåer" av verkligheten och hur man bör förstå relationen mellan objekt och materian som konstituerar dem, eller sammansatta objekt och deras delar – sådana saker. Och jag har utforskat de här idéerna på en massa olika sätt. Det är definitivt i väldigt hög grad vad min bok som kom ut för några år sedan handlar om, där jag diskuterar det kluster av olika relationer genom vilka man får saker på "högre nivåer" eller mindre fundamentala saker ur mer fundamentala saker och vad de relationerna har gemensamt, hur de fungerar och vad det ens *betyder* att säga att något är mindre fundamentalt än något annat.

HR *Det för oss in på din bok Making Things Up från 2017. Kan du säga något om de huvudsakliga teser som du försvarar i den boken?*

KB Jag kan nämna några saker. En är att jag argumenterar för att det finns en klass av relationer som inkluderar saker som komposition, mängdbildningsrelationen [eng. "set formation"], konstitutionsrelationen som råder mellan lerklumpar och statyer (om man tror att det finns någon sådan), grundande (*i-kraft-av*-relationen mellan fakta) och så vidare. Det finns ett kluster av sådana relationer som har en hel drös av egenskaper gemensamma, så jag ger en karaktäristik av vilka egenskaperna som de delar är och kallar den här klassen av relationer för

”bygganderelationer” [eng. ”building relations”]. Jag diskuterar huruvida vi bör tro att det egentligen finns *en* enda underliggande relation som råder närhelst någon av de här mer specifika relationerna råder, och jag är benägen att tro att det inte är så.

Jag har ett kapitel om kausalitet där jag talar om relationen mellan kausalitet och de här andra bygganderelationerna. Där argumenterar jag för två påståenden. Ett är att de här specifika bygganderelationerna är liksom kausalt besmittade, på så sätt att de ofta råder delvis i kraft av kausala fakta – att relationer som folk kanske tänker på som enbart samtidiga ibland råder över tid. Det andra påståendet om kausalitet som jag gör, vilket har visat sig vara ganska kontroversiellt, är att kausalitet självt bör räknas som en bygganderelation. Vad detta innebär är att kausalitet delar vissa egenskaper med de andra bygganderelationerna, så att det finns en vidare klass som inkluderar sådant som komposition och mängdbildningsrelationen och grundande och *även* kausalitet.

HR *Så vad är det du menar är karaktäristiskt för bygganderelationerna? Om man bara tittar på de relationer som du har nämnt hittills så ser de ganska olika ut.*

KB Visst, och de *är* annorlunda sinsemellan. De tar olika relata. Folk tänker oftast på kausalitet som något som råder över tid och på de här andra relationerna som att de *inte* råder över tid. De har kanske lite olika formella egenskaper. Till exempel är några av dem transitiva och andra inte, där ”transitiv” betyder att ”om a står i relation R till b och b också står i R till c så är det garanterat att a står i R till c ”. Det här säger jag bara för att visa att det visst *finns* skillnader mellan dem.

Men här är ändå de egenskaper som jag anser att relationerna har gemensamt. För det första: även om jag tror att de kanske inte alla är transitiva, så menar jag att de alla är asymmetriska och irreflexiva. Det innebär att om a bygger upp b så kan det inte också vara fallet att b bygger upp a . Ingenting kan heller bygga upp sig självt. Om vi tar komposition som exempel: om a är en del av b så kan inte b också vara en del av a . För mängdbildande: om a bildar sin enhetsmängd $\{a\}$ så bildar inte $\{a\}$ i sin tur a – snarare är det så att ens hjärna liksom kör fast om man försöker tänka sig in i det scenariot. Jag kallar detta för ”riktadhet” – det känns som om bygganderelationer har en sorts riktning inbyggda. Det faller sig väldigt naturligt att tänka på dem som så att säga riktade

”uppåt”. Detta är alltså den första egenskapen som jag menar att de alla har gemensamt.

Den andra egenskapen som jag anser att de har gemensamt är att de är *nödvändiggörande*, åtminstone i en särskild mening som jag går in på i detalj i boken. Om vi utelämnar några detaljer, så är idén att om a är den fullständiga byggandebasen för b , så gäller det att när du har a så har du b , med nödvändighet – ”gratis”, frestas man att säga. Anta för exemplets skull att mereologisk universalism är sann: den kontroversiella tesen (jag förespråkar den inte själv!) att komposition är automatisk på så sätt att vilka godtyckliga objekt som helst tillsammans komponerar någonting. Mina glasögon och huset på andra sidan gatan komponerar alltså ett objekt – inte ett objekt som vi har ett namn för eller något intresse av, men ett komplext objekt som har dessa två saker som delar. Om man accepterar den uppfattningen, är det väldigt naturligt att säga ”om glasögonen existerar och huset existerar, då *måste* det komplexa objektet också existera”.

Den tredje egenskapen som jag tar upp är att alla bygganderelationer är *generativa*. Vad jag menar med det är att om a står i en bygganderelation till b , så har vi rätt att uttrycka oss så här: ” b existerar (eller inträffar, eller råder, eller vad det lämpliga verbet för b nu är) *på grund av* att a existerar” eller ” b existerar (etc.) *i kraft av* faktumet att a existerar” eller – omvänt – ” a gör så att b inträffar” eller ” a gör så att b existerar”. Alla de här formuleringarna är lämpliga, eller sanna, när det finns en bygganderelation på plats. Och det här är förmodligen ett bra ställe att påpeka att det här är en av de saker där det råder en *uppenbar* kontinuitet med kausalitet. För det här är *definitivt* sant om kausalitet också: om a orsakar b så kan vi definitivt säga att b hände på grund av att a hände.

HR *Detta ger en bra översikt av vad du anser att bygganderelationer har gemensamt. Hur går du sedan vidare och använder den här idén om bygganderelationer i boken?*

KB Efter kausalitetskapitlet har jag två kapitel om fundamentalitet. Ett handlar om vad det innebär för något att vara fundamentalt ”rätt och slätt” – på verklighetens ”absoluta botten”, om det nu finns en sådan. Jag bör flagga för att jag i boken är avsiktligt neutral med avseende på huruvida verkligheten innehåller en mest grundläggande nivå. Men det här är ett viktigt ämne även om man inte tror att det finns någonting

som är fundamentalt ”rätt och slätt”, eftersom man då måste veta vad det är man påstår inte finns.

Därefter har jag ett kapitel om relativ fundamentalitet där jag diskuterar vad det innebär för någonting att vara *mer* fundamentalt än någonting annat, eller *mindre* fundamentalt, eller *lika fundamentalt* som något annat. För man kan tänka sig att till exempel kolatomer är *mer* fundamentala än träd, även om man inte tror att vare sig kolatomer eller träd är fundamentala. I det kapitlet argumenterar jag för – och jag anser att det här är ett av bokens centrala bidrag – att man inte bör tänka sig att relationer som *är mer fundamental än* är primitiva i bemärkelsen att de inte råder i kraft av någonting. Jag hävdar att det går att ge en redogörelse för vad det innebär för en sak att vara mer fundamental än en annan och jag argumenterar för att det måste förstås i termer av byganderelationer.

Det enklaste påståendet som man skulle kunna göra är att ”vad det innebär att a är mer fundamental än b är helt enkelt att a står i en bygganderelation till b ”. Problemet med detta påstående är att det är klart och otvetydigt falskt. Jag använde nyss ett exempel med kolatomer och träd, men det verkar också som om en kolatom i Uppsala är mer fundamental än trädet här på min tomt, fastän den atomen och det här trädet inte står i några bygganderelationer alls till varandra. Följaktligen menar jag att det att säga att atomen i Uppsala är mer fundamental än trädet *är* att säga någonting om mönster av bygganderelationer – någonting mycket mer komplicerat än bara det att a bygger upp b . Jag hävdar alltså att det att a bygger upp b är ett *tillräckligt villkor* för att a ska vara mer fundamental än b , men att det är inte ett *nödvändigt villkor*. Sedan går jag vidare och ger en otroligt otyplig och komplicerad redogörelse. Min attityd till det kapitlet är inte främst att alla detaljerna i vad jag säger är exakt rätt, utan snarare att det här är den *typ* av redogörelse man måste göra för att få den att stämma – att tala om relativ fundamentalitet *inte är något utöver* tal om sådana här komplexa mönster av bygganderektioner, även om jag inte fullt ut har lyckats artikulera det på ett korrekt sätt ännu.

I boken kallar jag det här för *deflationism* om relativ fundamentalitet. Anledningen till att jag uttrycker mig på det sättet är att det finns personer, särskilt utanför metafysiken, som anser att det här sättet att tala om fundamentalitet och relativ fundamentalitet är djupt mystiskt. Judith Thomson kallade i en berömd passage fundamentalitet för ”ett dunkelt begrepp”. Och jag tycker inte att det är det. Min redogörelse är

avsedd att upplösa en del av den här mystiken. Om du tror på saker som komposition och att den här saken existerar på grund av att de här andra sakerna är arrangerade på vissa sätt, så kan du uttrycka dig i termer av relativ fundamentalitet. *Det är helt okej.*

HR *Du har också arbetat med metametafysik, den gren av filosofin som ställer frågor om metafysikens egen natur och status. Där har du försvarat en speciell uppfattning om vad metafysik är. Kan du ge en överblick av den idén?*

KB Många filosofer har försökt säga vad metafysik är. Jag har en uppfattning som jag gillar, men den täcker inte allting. Så vad jag i slutändan gör är att ge en sorts otillfredsställande disjunktiv redogörelse. Den del som jag gillar är idén att en väldigt central del av metafysiken är att kasta ljus över verktygen och "hårdvaran" som alla andra bara tar för sig av. Om man till exempel går in i etikklassrummet, så kommer de där att prata om *moraliska fakta* och *moraliska egenskaper* och sådana saker, men det är metafysikerns jobb att fråga: "Men vad är en egenskap? Vad är ett faktum?" Så jag tänker på detta som *verktygslåde-teorin*. På liknande sätt kommer de i etikkursen att börja ställa frågor om huruvida normativa fakta råder i kraft av icke-normativa fakta, eller huruvida de förstnämnda är primitiva. Och det är metafysikerns jobb att göra ungefär det som jag gör i min bok och fråga: "Vad menar du med 'primitiv'? Vad menar du med 'i kraft av'? Vad är det som pågår?" Vi metafysiker kastar alltså ljus över de saker alla andra tar för sig av och använder som verktyg. Vi håller koll på skruvmejslarna och sådana saker.

Jag gillar verkligen den här idén, men tyvärr täcker den inte allt som räknas som metafysik i den samtida bemärkelsen. Och det är möjligt att det är en hopplös uppgift att försöka fånga in allt, för det är inte som om det som räknas som metafysik i den samtida bemärkelsen är en naturlig sort eller något sådant. Det är en sociologisk sort: det finns alla möjliga sorters skäl till varför vissa saker räknas till ett visst område snarare än ett annat som inte nödvändigtvis är särskilt djupa skäl. Men det finns fortfarande frågor som traditionellt sett räknas till metafysiken, eller åtminstone delvis till metafysiken och delvis till något annat område (frågor som huruvida vi har fri vilja, hur personlig identitet över tid fungerar) som är viktiga frågor och som inte handlar om begreppen i verktygslådan. Guds existens är en annan klassiker. Det är en av de stora

metafysiska frågorna. Och visst, man kan kalla det "religionsfilosofi" om man vill, men det är en metafysisk fråga om vad universum innehåller. Och det är inte en fråga som på något uppenbart sätt låter sig förstås som en fråga om verktygslådan, som när man frågar vad egenskaper är och hur grundande eller kausalitet fungerar – sådana saker. Så vad jag i slutänden ger är en lite otillfredsställande disjunktiv redogörelse: att metafysik är studiet av de här frågorna som är stora och viktiga och inte uppenbart låter sig avgöras empiriskt *och* att metafysik även är studiet av de här begreppen i verktygslådan.¹

(Översättning av Henrik Rydéhn)

1. Tack till Karin Enflo för kommentarer på översättningen.